

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИК ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ
НЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР-ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ
ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

СЭКП ТК-ның Пленумун чыылдырар дугайында ДЫННАДЫГ

1959 жылдың июнь 24-те СЭКП ТК-ның Пленумун чыылдырар деп шийтирени СЭКП ТК хүлээп алган.

Улетпүрге болгаш тудутта комплексилег механизацияны илгерилериниң, бұдүрүлгени автоматизациялаарының, бұдүрүлгеге шууштурулга шугумун кириериниң, үлетпүр бұдүрүлгезин болгаш тудутну улам ыкай калбартыр сорулга-биле эргижирээниң чөсөглелериниң, штампилары болгаш керекселериниң солуррунун, бұдүрүп үндүрүп турар продукцияны шынарын бедилериниң болгаш оон бот-үнезин база тудутнуң өртөк-үнезин чингедириниң дугайында СЭКП-ниң XXI съездиниң шийтирлериниң күөсүдир талазы-биле кемчелер дугайында айтырыгны СЭКП ТК-ның Пленумунга чугаалажыры-биле кириер. Москва хоорайының, Ленинградтың, Сталинобун, Свердловскиниң болгаш Днепротровскниң улус ажил-агый чөвүлелериниң бо айтырыг талазы-биле илеткелдерин ТК-ның Пленумунга дынаар, а ол ышкаш химия үлетпүрүнүң хөгжүлгезин дүргедер дугайында болгаш ылангыч чонунга база улус ажил-агыйнык херекелдерин хандырар төлөдө синтетиктиң материалдары болгаш олардан кылыгыларны бұдүрүрин дүргедер дугайында СЭКП ТК-ның 1958 чыдын май 7-деги Пленумун доктаалын күөсүдир турарына дугайында ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелиниң химия талазы-биле Күрүне комитетиниң илеткелин Пленумга дынаар.

КОЛХОЗ ЯСЛИЗИ

Бүп олурар анык салганчыларны кижилиериниң күрүениң болгаш нийтиледиле ролон бедилерин, күрүениң болгаш нийтиледиле талазында өт-бүгө дузалачыны күштелериниң болгаш ол соруга-биле уруглар асылдырыны, салт-ырым чечилериниң улам калбартырыны СЭКП-ниң XXI съездине база чугаалап айткан. Бо талазы-биле колхозтарда уруглар асылдырыны биче эвес ролуң болур.

Амгы үеде бистин областың колхозтарында доктаамал болгаш үеде ажилдаар асылдыр колхозтаа тургустунуулаан. Олар бичиң чаштарын културлуг, калың-шыраак өстүрүп доруттарына болгаш не херэжениериниң нийтиге амыктыг күш-ажылга калбаа-биле кириштериниң чугула уруг-дузалыг алабан черлери апаргылаан. Өвүр, Тес-Хем болгаш еске-даа чамдык районнарны колхозтарында уруглар асылдыры чогуң-на шак ынчаар тургустунуулаан.

Ылангыч Тес-Хемниң «Ал-Эрик» колхозта маалыр не, коммунист Базыма өргөктөшкөн аял эң дээр амыктыг асылдыры бирөөн болуп турар. Ол—чыгыш, чырык болгаш дегем өрөдөрлөг, чангыс аай хевирлуг туттунган таарымчалыг бажында. Ында бичиң уругларны културлуг өвүр, доруттарына бүтү-ле чүдүлериң белеткен. Иракы оларларда ажиллап турар малчынарың 20 уруглары дүн-хүн чокка күрүениң күөсө-биле турар, а суурда колхозчуларын 10 уруглары колхозтун күөсө-биле хүндүс эвеп турар. Ол колхозтун баштаар чери малчынарың уругларын аялге шак ынчаар таарымчалыг тургусканы—кышкы үеде оларның ажилдарына дыка таарымчалыг апарган.

Байда-ла колхозтарны баштаар черлери, хөй-ниити органициациялары асылдыры ажилына кичөөнгейин күштелериниң турар болур, мында оларны ажилдарына таарымчалыг бүтү байдалдар бар болгаш ажил бедик деңгээл дүргүстүнган дээрин Бил-Хемде эш Астафьев даргаалаан «Кызыл тараачын» колхозтан өвүр болур. Мыда асылдыры бүтү күөсө-биле колхоз баштаар чери үлетерин хандырып, оон хөдөмни колхозчуларын ажил-амыларынга таарымчалыг дыка чык кылдыр тургускан. Яслиниң бүтү дериг-херекеси Туронниң хоорай асылдыры туурак чок болгаш колхоз баштаар чери ову бедик шынарың анык-бүтү аш-чөк-биле база ногаа аймак-биле доктаамал хандырып турар. Үстүндө чугаалаанымыс дег колхоз асылдыры областа эвес эвес. Илчалазак чамдык колхозтарны болгаш районнарны уруг-дузалыг уругларын бо чугула алабан черинче чогуур кичөөнгейин салбайн турарын шуут чугаалада чогуур.

Маалык хамыктыг мурнуңда колхозтары ажил-агый болгаш экономика талазы-биле быжыга берген Каз-Хем районун чиккеке кирип болур. Чижээ, эш Кузьмина даргаалаан «Октябрь 30 чылы» колхоз аял тууун үш чыл дүргүстүлдү уламчылаш, ам-лаа дооспаан. Олар районун «Совет Тыва», «Бажы

тук» колхозтарында доктаамал ажилдаар асылдыр чок болгаш чүтү-ле калдыр-ып кампаниялар болуп бөөрге түр үениң асылдыры ажилдып турар. А «Бургангаар» ышкыш чамдык колхозтарда асылдырың деригелери багай, бичиң уругларга таарымчалыг кылдырмаан. Үстүндө чугаалаанымыс дег четпестер Танды районун чамдык колхозтарында база бар. Районнарда ажил-агый талазы-биле шийтирелтириниң турар уруг ажилдыр бар болбайн аан. Илчалазак СЭКП районнары, рай-акуссоннар колхоз асылдырың ажилында ыдык четпестерин дүрген уругтаар дээр тодаргай кемчелерин аң, оларны дугайын база утуп болбас ужурут.

Колхозтар асылдырың ажилында бир кол четпес чүтү болза, оларда калдыр-биле ажилдың денди багай тургустунганында. Бичиң чаштарын өстүрүп, доруттар бар ханымсалыг ажилче чамдыкта олар-биле ажиллап билбес, бо ажилга ынак эвес, таарымчалыг болган кижилиериниң чорудуп турар. Илчанап колхозтар баштаар черлери, партия органициациялары болгаш херэжениер чөвүлелери аялге бичиң чаштар-биле бөулүг ажиллап билер, доктаамал ажилдаар кижи-лер тургустун дээр кичөөнгейин күштелерин херек. Ол ышкаш көдө эмнеге салырың ажилдакчылары асылдыры аш-чөмнүн, арыг-шөмнүн бойдалын доктаамал хан-нап, бичиң чаштарын эмнеге хай-гааралыгын хүн-бүгү чорудар хүлээлгилер.

Амгы үеде областа чоруп турар «Эң эки арыг-шевер суур дээр» социалисттик чарыштын негеделериниң бирөөсиде колхоз бүтүрү ажилдаарына таарымчалыг асылдыры болурун база уругларын оларга тургузарын күзөөн нелерин четке хандырган турарын айттып турар. Колхозтар баштаар черлери күрүениң-лаа, колхозтарын-лаа күөсө-биле турар асылдыры бүтү негеделерин хандырып шыдаар оран бажындар-биле хандырар херек.

СЭКП-ниң XXI съездинде илеткелге эш Н. С. Хрушев мынча дээр: «Совет херэжениер болза күрүне, политика болгаш ажил-агый база култура амыдыралың бөтү адырларда илчөйлөй күш болуп, олар социалисттик нийтиледиле хамаатыларың эргелери ажилдыры-биле бир дөмөй өйдөлүп турар. Илчала-лаа хөй-хөй херэжениер бажың ажилы кылдып, уруглар ажаап турар. Ол чорук хөй-ниити — амыдыралың оларның илчөйлөй; кирипиринге шаштыкпап турар».

Доктаамал ажилдаар асылдыр тургустунмаан чамдык колхозтарны баштаар черлери оон чогуу түнүдөй кылдыр ужурут. Илчанап колхозту не херэжениер боттарың билгилери салым-чаланың чорупуң нийтиге амыктыг ажил-херекке кирип тургустун дээр бүтү колхозтарда асылдырың ажил-бедик деңгээл тургузары — колхозтар баштаар черлериң, ында партия органициацияларын чугула соругтарың бирөөн болур.

СЭКП ОБКОМУНДА БОЛГАШ ОБЛКУУСКОМДА „Эң эки арыг-шевер суур дээр, колхозчу-кооперация кежигүннериниң үлегерлиг чуртталга бажыннары дээр“ социалисттик чарыштын түннелиниң дугайында

«Эң эки арыг-шевер суур дээр, колхозчу-кооперация кежигүннериниң үлегерлиг чуртталга бажыннары дээр» социалисттик чарыштын түннелин СЭКП обкомунун бөвүрү болгаш ажилчы чоннар депутаттарының областың Советиниң күөсүмү көргөш, бо талазы-биле областы чамдык эки ажилдыр чоруттуңаның демдээр. Колхозчу суурларын шеверлиг байдалы улам ажилдыр, колхозчу араттарын културлуг чуртталга амыдыралың чажайдыр талазы-биле азын» кемчелер азынган.

СЭКП обкомунун V пленумун доктаалын амыдыралга боттандырмаан, Чөөн-Хемчик районун партия, совет органициациялар, бүгү хөй-ниитиниң ол талазы-биле азын ажилдыры чоруткан. Бо аразында 184 чуртталга бажыннары немей туттунган, дыка хөй бажыңнарың кышталарын, класдаларын, чуртталгаарына таарымчалыг өске-даа деригелери кылган. Районун шуут колхозтарында уруглар асылдыры, эмнеге салырылар, бажыңна бажыннары, нийтиңиң чунар бажыннары болгаш некарная, клуб, библиотека ажиллап турар. Үш колхозтарда нийтиңиң стол-аалаары органициацияланган. Шуут колхозчу суурлар электр станциялар, радио бедилерин. Суурларын чажайдыр, ногаачылар талазы-биле уруг ажилдыры чорудуп турар. Колхозчу араттарын културлуг чуртталга амыдыралың улам ажилдыр талазы-биле кемчелериниң өвүр, Эриин, Чаз-Хем, Тожу районнары база багай эвес органициациялар. «Эң эки арыг-шевер суур дээр» чарышка Чөөн-Хемчик район-

да «Искра» колхоз үлегерлиг болган. Бо талазы-биле өвүрүн «Коммунизмче өрүк», «Торгалыг», Эрииниң «Коммунизмче өрүк», Барыин-Хемчиктиң «Большевик», Бай-Тайганың «Мурнакчы», Чаз-Хемдин Ленин атыг, Тес-Хемниң «Чодураа», Каз-Хемниң «Тилдиге», Тожунуң «Май бири» болган Чөөн-Хемчиктиң «Коммунизмче өрүк» колхозтары база эки көргүзүлгелер болган.

Чамдык кежигүннер-биле калы бо ажилда уруг четпестер барын СЭКП обкомунун бөвүрү болгаш облкууком демдээр. Барыин-Хемчик, Бай-Тайга, Каз-Хем, Уруг-Хем, Бил-Хем, Сут-Хем, Танды районнары партия, совет органициациялары болгаш район баштаар черлери СЭКП обкомунун V пленумун доктаалын боттандыра талазы-биле четпес ажилдаарың илгээр. «Эң эки колхозчу суурлар дээр, колхозчу-кооперация кежигүннериниң үлегерлиг чуртталга бажыннары дээр» чарышты үр-түндөй калбартырыңа масса активти, бажыңна илгеленген аялге чедир кош-каа кириштирип турар.

Өт-бүгө културлуг амыдырал чуртталга дээр ажилды чорудуп турар, партия болгаш совет органициациялар, херэжениер чөвүлелери колхозчу араттарын кол массады, ылангыч фермаларда, ыракы оларларда малчынарың байдалың кижилиеринче кичөөнгей салыры чугула.

СЭКП обкомунун бөвүрүнүн болгаш ажилчы чоннар депутаттарының областың Советиниң күөсүмүн доктаатканы болза:

1. «Эң эки арыг-шевер суур

дээр» чарышка бирги черин Чөөн-Хемчик районда «Искра» колхоз, ийги черин өвүр районда «Коммунизмче өрүк» колхоз, үшү черин Чаз-Хем районда Ленин атыг колхоз өлгөн.

2. «Колхозчу-кооперация кежигүннериниң үлегерлиг чуртталга бажыннары дээр» чарышка бирги черин Уруг-Хем районда Ленин атыг колхозтун колхозчуу, Маалыр-не К. К. Шарани; ийги черин Барыин-Хемчик районда «Большевик» колхозтун колхозчуу Д. О. Өвүр; үшү черин Чаз-Хем районда «Бургангаар» колхозтун колхозчуу Д. Н. Норжай өлгөн.

3. Суурлар чажайдылганыңа эки ажилдаар: өвүрүн «Торгалыг», Бай-Тайганың «Мурнакчы», Барыин-Хемчиктиң «Большевик», Тес-Хемниң «Чодураа», Чөөн-Хемчиктиң «Коммунизмче өрүк», Эрииниң «Коммунизмче өрүк», Каз-Хемниң «Тилдиге» болгаш Тожунуң «Май бири» колхозтарын демдээр.

«Колхозчу-кооперация кежигүннериниң үлегерлиг чуртталга бажыннары дээр» чарышка эки көргүзүлгелер болган 37 колхозчулар СЭКП обкомунун болгаш облкуукомун хүндүлө бижитери-биле шаңдалган.

«Эң эки арыг-шевер суур дээр, колхозчу-кооперация кежигүннериниң үлегерлиг чуртталга бажыннары дээр» социалисттик чарыштын 13 кижин составың областың комиссияны тургускан. Комиссияны даргазы СЭКП обкомунун секретары эш Ортуп-оол, орадакчылары эштер А. М. Ардаманай, Х. А. Анчим, Б. Ш. Дочамаа олар болган.

ШЕРИГ АТТАРЫН ТЫПСЫР ДУГАЙЫНДА ССРЭ-нин Дээди Советиниң Президиумунун ЧАРЛЫ

Шериг аттарын тыпсыры болза:
Совет Эвилелиниң Маршалы атты
Армия генералы Матвей Васильевич Захаровна,
Ужар-чүүлдүн Кол Маршалы атты
Ужар-чүүлдүн Маршалы Константин Андреевич Вершининге,
Артиллерияның Кол Маршалы атты
Артиллерияның Маршалы Митрофан Иванович Неделинге,
Ужар-чүүлдүн Маршалы атты
Ужар-чүүлдүн генерал-полковниги Степан Акимович Красовскийге,
ССРЭ-нин Дээди Советиниң Президиумунун Даргазы
Н. ВОРОШИЛОВ,
ССРЭ-нин Дээди Советиниң Президиумунун Секретары
М. ГЕОРГАДЗЕ,
1959 ч. май 8.

ГДР-ниң удуртукчуларының байырлалдыг чагаазы

Совет Армияның гитлержи шериглериң тилдөөннөдөн бээр 14 чыл болганы болгаш фашисттик араатныг чоруткан немей улусту хостаанын холбаштыр Герман Демократтыг Республиканың президентини Вильгельм Пик болган ГДР-ниң өске-лаа удуртукчулары ССРЭ-нин Дээди Советиниң Президиумунга, ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинге болгаш СЭКП-ниң Төп Комитетинге байырлалдыг чатаа чоруткан.

Үстүк кеңнеге чөвүлө хуралы белеткээриниң херэеңе, улустар аразының дүшүктүрүп чорупу чамчаларың болгаш Германия-биле тайбының керөөн чарырың херэеңе женева чөвүлө хуралы амыктыг салышымың кылдыр дээрин немей улус маап турар деп чатаада чугаалап турар.

Бодунуң аамы соруктуг күш-ажылың ачыы-биле, Герман Демократтыг Республиканың Совет Эвилели-биле сырый калы ажилдаа-галың ачыы-биле ГДР-ниң ажилчынары, күш-ажылың тараачынары болгаш күш-ажылың илгеленгеннине бүтү-ле улус ажил-агыйга бұдүрүлгө деңгээлин талазы-биле өрткөн чылыңар дургустунда уруг көдүрүшкүнү чедип алган, ынанган ГДР болза чонун кижи бүтүңгө ошааттыр аш-чөмнүн болгаш үлетпүрүн өң чугула хевирлерин хереклээр талазы-биле 1961 чылга чедир Барыин Германияны четпеш, эртеринге боттут аргалыг болуп турар дээрин чатаада демдээр.

(СЭТА).

Часкы хову ажилдарының темпизин улам дүргедир

★ ★ ★

Тараажыларның чедишикини

ХАДЫП. (Телефон-биле). Бил-Хем районун «Хадын» колхозунун тараажылар өрте чазар тараа култураларың тарымгалың районун өске колхозтарың мурнал дооуп, төгүлдү чели чыгың баштайгы чазыңа күш-ажылың уруг тилдөөн чедип алган. Колхозтун тарымгалың планың биче эвес. Чүгө өрте чазар тараажылар 3228 гектарга чаштырган, ол болза планың 104 хуу күөсөгөй болур.

Өрте чазар култураларың тарымгалың кыска хуусаала, 6 хонуга эрттеринге тарымгалың ортузунга партияң агит-массалыг ажилың күштелериниң уруг ролу ойнаа. Кижин бұдүрүп материалдыг сонургалың бедилер соруга-биле социалисттик чарышты мурнаачыларың тускай планнадырын тыпсың, эң эки көргүзүлгелер кижилерин өңүт хана солуга мактап турган. Ол чорук ажилдырың күш-ажылың көдүрүшкүнү улам хаймыктырып, четпестерин баш уруг уугузарыңа уруг ролу ойнап турар. Колхозтун 2 хову бригадының тураларыңа быжыгалаан агитаторлар башкылар В. Кара-оол, К. Эр-

тине, Смоленцева болгаш көдө клубтун ажилдаачылары эки ажилдаарың. Башкы Эртине биле киномааник Иванов олар өңүт хана солуга материалдарың каш угаа үндүргенер. Аңаа тараа өөрүктүлери М. Доржу, М. Седип, мурнакчы трактористер И. Баженов, М. Оола-кай болгаш оон-лаа өске мурнакчыларын көргүзүп турган.

Тус-тус участоктарда ажиллап турган кижилериниң кемин оларны ажиллап турган черлеринге апарып берип, тракторну тургустайы селжаларже тараа уураын органициация күш-ажылдыг темпизин бедиткен.

Часкы хову ажилдарын органициация чорудуп, тараа култураларың тарымгалың кыска хуусаала эки шынарыг дооскан дээр халыкчыларга СЭКП райкомунун, райкуукомунун часкы тарымгалың хүннеринде колхозтар аразыңа илтичир кызыл туугу тыныскаан.

Артелин тараажылары ам 861 гектарга тарым хөй болгаш чангыс чылдыг-сигенерин болгаш селоска хереклээр тарымал тооруктун эриннерин тарым эгелгөн.

Култура бажыңның агиткультбригады

Районун колхозтарың хову тургаларыңда ажил-ишчилерге, фермалар ажилдаачыларыңа болгаш колхозтар суурларыңа чуртталгаларыңа масса-политиктиг ажил чорудар болгаш концерттер көргүзөр соруга-биле Чөөн-Хемчик районун култура бажыңның чанында органициация комсомолчу агиткультбригады азын боттут ажилдарын чоруткан.

Чүгө май айың эгелгеге чедир бригада районун 8 колхозтарыңа 24 көзө черге концерттер көргүскөн. Концерттериниң программалың хөй азы болгаш солун. Мыда хөй-ниити болгаш тус-тус күөсөдечилерин ырлары, шүлүктери, шоодуг чечен чугаалар, бисналар кирип турар.

Сөөлү үеде уруг концерттериниң чүрүткелчирлериң суурнуң турттакчыларыңа көргүскөн. Илчанап программаң солун кон-

Чажышың түдүктээшкениде

Бай-Тайга районун «Мурнакчы» колхозу МТС-ти өде органициация-биле калы бо чылын 6 тракторларын, 4 селжаларын база өске-лаа техникаларын бодунуң өңүтү кылдыр салып алган. Колхозчу механикаторлар болгаш колхозчу тараажылар часкы тарымгалың кыска хуусаала агротехниктиг чурум бугаар чорудар дээр шуугуру ажиллаан.

Колхоз 1375 гектарын илтиртен болгаш 645 гектарда тараа култураларын чашкан. Ам чажышкың түдүктөп турар.

Часкы хову ажилыңа трактористер Д. Алим-оол, Х. Боду-Байыр, К. Паву олар ажил үлүн хүн-бүрү 100—150 хуу күөсөдип, эки ажилдап турар.

Д. ДАСТАН.

Тожуда

Тожу районун «Совет Тыва» болгаш «Май 1» көдө ажил-агый артедилери ногаа култураларын болгаш мал ченинге хереклээр көк сула, турнепс дээр өске-лаа култураларын тарымгалың белеткелге кылган. Тус-тус културалар аайы-биле часкы тарымгалың чорударың планың ажилдап кылган.

Районун көдө ажил-агый артедилериниң ажил-ишчилери 70 гектарга чөмичилгеге кылдыр өлөк, хүлдү төккөн болгаш 80 ажит парниктериниң рамаларын шилдээр, мыда ногаа үренинерин өстүрүп олурткан.

Колхозтар картофельди 44 гектарга, капустаны 3 гектарга болгаш морков дээр өске-лаа ногаа култураларын тарымгалың. Ол ышкаш чалтайгы шөмөлдө тарымгалың чорудар болгаш 155 гектарга көк сула, 3 гектарга турнепс тарымгалың. Ногаа културалары тарымгалың шөмдериң долгандыр калжаларын туткан болган бригадаларын тургаларын кылган.

БИСТИН ОБЛАСТА ОБЛАСТЫҢ КОЛХОЗТАРЫНДА МАЛ АЖЫЛЫҢ ХӨГЖУДЕРИНИҢ КҮРҮНЕ ПЛАНЫҢ КҮӨСӨДИП ТУРАРЫ

(1959 ч. май 1-де, хуу-биле)

Районнар	Мыйымстыг бод мал	Хаван	Хөй, өшкү	Куш
Бай-Тайга	96,9	156,5	109,2	37,8
Өвүр	96,8	—	117,0	—
Барыин-Хемчик	99,0	99,5	109,2	42,2
Сут-Хем	93,8	114,7	108,0	53,7
Чөөн-Хемчик	95,8	153,8	110,3	90,3
Чаз-Хем	97,3	131,7	113,2	38,6
Уруг-Хем	96,9	73,1	109,5	17,7
Танды	96,9	76,8	117,5	74,9
Бил-Хем	98,7	68,0	108,8	38,9
Каз-Хем	95,5	70,6	104,5	41,7
Тес-Хем	95,0	—	113,7	—
Эриин	98,3	—	115,9	—
Тожу	99,9	—	95,6	—

ЗЫТ, СУТ БОЛГАШ ЧУУРГАЛАР БУДУРЕР ТАЛАЗЫ-БИЛЕ ЧЫЛ ПЛАНЫҢ КҮӨСӨДИП ТУРАРЫ

(1959 ч. май 1-де, хуу-биле)

Районнар	Сүт	Эт	Чуургалар
Бил-Хем	22,4	6,1	27,7
Тожу	20,1	6,6	—
Барыин-Хемчик	19,8	19,2	19,9
Каз-Хем	19,5	4,5	30,2
Чаз-Хем	19,2	2,2	13,8
Уруг-Хем	18,9	4,9	10,0
Танды	18,4	14,6	25,1
Эриин	15,7	6,0	—
Тес-Хем	14,9	3,0	—
Бай-Тайга	13,1	3,2	—
Чөөн-Хемчик	12,9	6,8	22,7
Өвүр	11,8	2,4	—
Сут-Хем	7,2	1,9	14,3

СУТ БЕЛЕТКЕЛИ

(1959 ч. май 1-де)

Районнар	Чыл планың күөсөдип турары- ның хууу	Районнар	Чыл планың күөсөдип турары- ның хууу
Эриин	86,7	Барыин-Хемчик	33,1
Уруг-Хем	54,4	Тес-Хем	27,2
Бай-Тайга	45,6	Чөөн-Хемчик	2

ХОЙ КЫРГЫЛДАЗЫН ОРГАНИЗАСТЫГ ЧОРУДАР

Тес-Хем районун хойжулары, мал ажылынын тускай өрмөнгилери чакы хой кыргыздын мурнуу чыгарынынан ыракта артык организастыг-биле чорударында улуг рольду ойноор ужуруг. Чеди чымын баштайгы чымында райондун колхозтары дүктүн ийни чымында дүктүн 111 тонна чедир деп сорулганы салган. Ону чедирининг жүздөй—хой кыргыздын хой белектеринг болган организастыг чорударында хамааржыр.

Кыргызчыларын, дүктү сорттап ылгаар кижилерин, агрегаттарын механиктерин шилеп тургузары, оларны белектеринг эд чутула айттыр болур. Райкүссөмүң чымында эдөө ажил-агый инспекцияны колхозтарга дүктү сорттап ылгаар кижилеринг 7 хонук хуузаалыг семинарын арттырган. Агрегаттарын механиктерининг, а тус-тус колхозтарда кыргызчыларын семинарлары артып турар.

Белектер оон-биле кызыгаар-латтынмас. Эрткен чылда чамык колхозтарын ууртучулары семинарлар арттырган-биле кызыгаар-латтын турган. Ийди чоруктуу уруундан кыргыздын хуузаалыг уламчак, дүк кыргыздын шынары багай, чидирин хой болган.

Хой ажылынын орулазынын хой кезин дүктен кырып билиндин. Оон хой орулганы алыр төздө, кыргыздын чотур хуузаалында доозар, дүктү чидир чокка алыр чутула. Бүгү белектер кыргызда өтөлөрүнн мурнуу чарында бүгү доозулган турар ужуруг.

Хойларын даваннарын, өскөтерин, мөйөнарнын болган курууларынын дүгү кыргыз алабы турган таарылгандар өрткен чымын «Ав-Эрик» колхозтун Ав-Эрикте, «Чодура» колхозтун Көк-Тейде, Ленин атыг колхозтун Ортакы Шиналда кыргызда пунктуларынга тургулаан. Ийди чотөстөрүн ам катанат болбас. Хой кыргыз пунктуларда шывыгым саарайлар чокка чедир-зе кылдырмаан, колхозтарын сууларынан ыракта кыргызда пунктуларын дүк шыгаар скелаттарын, кыргыз хойларын салыр тускай столдары база чок.

Колхозтарын күрүгө саар дү-

гүнүн өртөө кайы хире болуру оон шывыгым хамааржыр. Бир өвс кыргызда үзүндө дүктү ботталдырар, оон шывынын баксыралыг бол-за, оон өртөө 5—15 хуу куулаар. Дүктү сорт шывынын ылап доз-таалыр чорук күрүгө-даа, колхоз-ка-даа улуг ажыгтыг. Ийтанган дүктү сорттап ылгаар кижилеринг хуузаалыг улуг. Дүктү сорт шывынын чын өвс тодаралыг бол-за, колхозтар улуг котаралга тавар-жып болур.

Ушкү класстың нарын дүгү-биле 1-ги класстың чартык нарын дүгүн, 3-кү класстың чартык нарын дүгү-биле 1-ги класстың чартык бөдүн дүгүн шын ылгаарын дүк сорттап ылгаар кижилер шывынын кичөө-гейин салыр керек. Дүктү сорттап анылаарын ылгаар демектерин дүк сорттаар кичи бүртү ылап билген турар ужуруг. Чикээ мин-дыг: 3-кү класстың чартык нарын дүгү дамыгы хевир талзын-биле 1-ги класстың чартык бөдүн дү-гүндөн барык ылгаабас.

Ийди-даа болза 3-кү класстың чартык нарын дүгүнүн ийитки тур-гузуун көр болза, ол 1-ги классты чартык бөдүн дүгүндөн тодарай ылгаалыг. Чартык нарын дүгү чөк-мөй болурун билер керек, а 1-ги класстың чартык бөдүн дүгүндө хылан бар. Оон ийди 3-кү клас-стың чартык нарын дүгүндө 1-ги класстың чартык бөдүн дүгүндө болаарга чунгай хой. Колхозтарын баштаар черлерин дүктү кангаар сорттап ылгаарын тодаралыг тайм-бирлап турар тускай номнарын, чуруктарын тып, хойжуларга, мал ажылынын тускай өрмөнгилеринг хандырып бээр чутула.

Электри-биле хой кыргыз агр-егаттарын доктаамал ажылдаарына белен тургузары, хол чачыларын четчир-биле хандырып, хойларын кыргызды, оларын адаанга чадар өскөтөрүн, оон-даа өскөн белектерин оон негеттинин турар. Хой кыргыз столдар, дүк сугтар шоодайлар база керек. Ирак пун-туларга улуг чурттаар черлер, дүк кадалгаар сарайлар, скелаттар бар болган турум-на кыргызчыларын өк ажилдарына таарымчалыг бо-лур.

Н. БУМБА,
районун көдө ажил-агый ин-спекциянын зоотехникы.

ШТУКАТУРЖУЛАР КУРУУ АЖЫТТЫНГАН

Барын-Хемчик районун Ак-До-гурак комбинатыда кө чымын ая-рылган өгөлөп үш ай хуузаалыг штукатуржулар куруун ажиттаан. Мында 42 анык оолдар, кыстар өөрөйи турар болган оларын кой-зе тыва аныктар.

Курстун дымнакчылары хүндү ажил-шагында практика кыргыз ажилдан өртөө, кезеэ кичөөлөп

турарлар. Олар өөредилге өгөлөп-дөн бээр билинген-де дөрт аал ишти чурттаар өс чурттаалга ба-жынарынн драманын хоп доос-каш, ам малгаатарынче кырген-пер.

Курстун дымнакчылары түдүт та-лазы-биле тускай мержезилде чед-ип алыр-биле күзөлдү өөрөйи турарлар.

Р. ОЧУР-ООЛ.

Культурлуг амыдырал темазыкта Культурлуг амыдырал экижиб турар

Улуг-Хем районун Ленин атыг колхозунга эрткен чымын чаа клуб тууду доозулган соонда анаа кул-тура-массалыг ажилдар дыка эки-жөөн. Клубка солун кезжөөр, чаа кинолар болуп турар.

Чокта чаа бистин колхозка хот-жум-ши театрынын артистеринин тыва болуу аалдан чоран. Чаа кул-

турустун сценанын «Кажар Бу-дамшу» деп шини дыка сонурган көрдүгү.

Колхозта клуб өргөлөткөн эш Урантай аныктарын өвөлөдөн ал-ган, солун программалыг концерти белектер, хову тураагарында ажил-ишчилерге аалдан чоран.

Т. САНДАН.

Орус дыл башкылары практикада

Кымыдун педагогика институту-нун чымында тыва школарга орус дыл башкыларынын он ай хуузаалыг курууна 22 кичи өөрөйи турар. Олар тыва школарга орус дыл башкыларынын методикаын болган арга-мержежиле конгүт эки шивыгым алган болган өөрөйи эрткен чүдөдөрн практика кырын-га быжылап өгөлөп.

Башкыларын аразыдан Чамын Көк-оол, Ондар Хеймер-оол, Сот Са-

пый-оол, Оюу Биче-оол болган өскө-лөр-даа практикага эки түнчө-лөрн көргөсө.

Институттун башкылары Шамко-ва, Коптева, Курченко олар он ай хуузаалыг курука орус дыл баш-кыларын белектеринг кызымаккай ажилдаанар. Башкылар улугас ку-руун дооскаш, келген районнарын-че ажилдап чорунтарлар.

С. БУРУННЕЙ.

Нелер яслиге дузалаан

Эрзин районун «Кымыл сымлы» колхозка уруулар яслин ажиттыг-гандын бээр бир чыл ажим турар болган артылаа уруулар негетининг колхоз бүдүргөсине киржалгем экижи, чотур күш-хүн миним-мун күтөдип турар. Колхозтун яслинде күртүгүн күсөлү-биле турар урууларан аныда 15 бичи чаштар чокта чаа мейи хуузаал-дыган. Оларын артыла бөдүнү күжү-биле хандырып.

Чокта чаа колхозта херөөжөнөр чөдүлгөсүн өгөлөп бугулар мас-салыг неф-биле яслин бажыны чутайлап берген. Дарыяныда бал-кумун ууртукчуу Сүтөйини ууртукчуу-биле 33 платкылар, 25 бичи чүдөр, 22 хейленер, ча-даттар, шкаф кезгелери даараттын-ган болган огу яслиде хуузаалыг берген.

Б. ДАДАР.

Суурну чаагайжыдар

Танды районун «Тиндэ» сов-хозунун Суг-Бажы суурунда чаа-гайжылаа болган ногаанчалыга ажилы чорубайн турар. Ол ажилче чотур кичөөтөйи салбайн тура-рынын уламчак машина-техника, аяг транспорту бар тургаж, ирак өвс черен тарып олутур кыштын сөөртүп алырн организастап шыдаан. Бир өвс мый тарып алыр болза ону сугтар агым суг-лаа, каскан кудуктар-даа бар бо-гай.

Суг-Бажы суу тургустунгадан бээр он чыл ашкан, анычаа-даа

ында албан черлеринин, чурттаага бажынарынн-даа чымында тарып каан мый бар деп диктеп тып-лас силер. Бир катан школага херим кымыл каан, а анаа чаа дирек-тор эш Салогова чедип келген, ону туруп алган, нога тарып деис-кээрн дескиндир бажыа кымыл алган.

«Тиндэ» совхозунун дирекция-ны Суг-Бажы суурун чаагайжы-дып, ону көртүгүт болуурынче кичөөтөй салыр болза эки.

О. ИМЫЖАА.

Неделяда 2 катан ажилдап турар

Өвүр районун «Кымыл тук» кол-хозунун төвүндө чунар бажыга комсомолчу Ирит Копеек ажилдап киргенден бээр колхозчу ажил-ишчилер болган чурттаачы чоннар неделяда 2 катан доктаамал чунуп турар апарган.

Копеек чунар бажынын арыг-си-

лит тургузуу, колхозчуларын кул-турут амыдыралыг дөш чутуудат ажилдап турар. Чунар бажынын ажилдап хүнөрдөн аныда хөстүт хүнөрдө колхозчуларын хеп чутуунга өөредип турар.

И. НАМАЖААН.

Бисти утпайн көрүңер, артистер

Улуг-Хем районда «УТКА-ныч 25 чымы» совхозтун Иштин-Хем фермазында хой ажил-ишчилер чурттап турар. Мында эки дериттин-ген клуб база бар. Ийчаа-даа областын хөгжү-шн театрынын артистерининг районга чоруп турга-нын сураан дымнаар боордан

башка Иштин-Хемге оларынч ба-рамын бөөн көзүлбей турар. Клубтун сценанын дерип алган, си-леринг морал кез, солун шини, концерти көртүгүт бөөрнөрин ий-да чурттаачылар манат түр, эртим артистер.

ДУГУР-БЕРЕН.

Бистин чуртувуста

САД ОЛУРТУР ЧАА МАШИНА

Чечен-Ингуш АССР. Грозный. Ийи сүт бүдүрер сохозунун са-дарында чимис мийтарын тарып олутурун бүрүнү-биле механи-заастаан. Сохозтун бригадир В. И. Пастуховтун чогаалып кыл-ганы сад тарып олутурунча ма-шинамы хой күш үнөр ол ажил-ды ам күтөдип турар.

Бо машинаны ажилдаары эконо-мика талзы-биле улуг ажыгыт берип турар. Бир өвс тарып олутулганы хол-биле кымыл тур-да бир гектар садты тарып олут-турганга 13 кичи-хүнү чарылаан турган болза, ам бо машина-биле кымылга ол сан—1,3 болуп тур-рар. Ийи тарып олутурунча ор-төө 10 катан чыгын. Сад тарып олутур чад машинамын бүдүрү-чүлү—хүндө 20 гектар черин тарып олутур.

Чурукта: Грозныйн сүт заво-дуну садтарында мийтарын ма-шина-биле тарып олутур турары.

СЭТА-нын фотохроникасы.

КРЕМЕНЧУГ ГЭС-ТИН ТУДУУНДА

Украин ССР. Гидроэлектростан-циянын баштайгы үш агрегатта-рын хуузаа бетинде 1959 чылда доозар дөш калбарган социали-стик чарышка Ульяна Сантуска уурткан бетонщиктер бригаданы күш-ажыгыт улуг тилкелерин чедип ап турар. Ол бригада ам удаас доостур агрегаттарын ге-нераторларын быжылаар блок-тарын бетоннашыаан, хүнүн ажил нормазын үргүчү ажил күтөдип турар.

Чурукта: Бригада кезжигуни-рия ажилдап турары. Бирги олу-ругда бригадир У. Сантус.

СЭТА-нын фотохроникасы.

Чоннун хереглелдерин дээрэ хандыар дээш

СЭКП-нин XXI съездининг төө-гүлүт шиптирлерин амыдыралга чедирининг боттандырында болган ажилчы чоннарын соксаал чокта өзүп турар хереглелерин до-лу хандырында совет салыг ажил-дачылары биче өвс ролдуг.

Мынчанган Барын-Хемчик рай-онун кооперастылары үзөтүр болган аш-чөк барааннары-биле районун ажилчы чоннарын, илан-гыя колхозчуларын хандырынын ажиттеп.

1959 чылдың бирги кварталда үрметтеп саар бараан саарылга-нын планын 101 хуу күтөткен болган эрткен чылдың ол-за үеинге дөмкөртө 332 хуу рублдин ба-раанн хой кыдыр салгылаан.

Ажилчы чоннарын хереглелде-рин үзөгөдип хандыар дээр соци-алист чарын кооперастыларын ажиттууда калбарган. 1959 чылдың өгөлөдөн бээр райондун салыг ажилдачыларын кичи бүртүт ботуна социалист күзөлдөгөсүн алган, чедирининг күтөдип тур-рар. Дымнаар хүнөр чок, шүшү-түрүп салгылаар депшөлдөп чаа өртөө эрткен чымын чутеэ 2 мага-зынн шилчткен турган болза, бо чылдың бирги кварталында 5 көдөэ маганыннын шилчткен. Ол чорук үрметтеп салгылаар барааннарын саарылганын чутеэ улагаттырып тур-рар өвс, харын кооперастынын со-циалист өңүтүнүн камгалалыг күтөдөдип, ажилчы чоннарын хереглелдин үзөгөдип хандырын-га таарымчалыг байлап тургузуп турар.

Ажилчы чоннарын чутула хере-глел барааннары-биле үзөгөдип хан-дыар дээр мурунчак ажилдап тур-рар, хереглелдеринг эдөө, сагыш-чонатыр, ак-сетимдиг салгылаар бисте өвсөп өвс. Илангыя автола-канын салгылаан болган чотөчө-чө эш күртүгө үзөгөдип ажил-дап, салгылаарынн график планын үргүчү ажил күтөдип, арак олар-ларда малчыларга, шөдөрдө тараа-жыларга барып турар. Аксы-Бар-мыкта өдөэ маганынын салгыла-лары эштер Мага-Байыр, Бады олар бирги кварталда бараан са-арылганын планын 121,0 хуу күт-сөткөн болган эрткен чылдың ол-за

үеинге дөмкөртө бараан саарыл-газын 30 хуу көүдөткөн.

Ол ийишаш Эртн-Бармыкта эш Копу, Шекпөрдө эш Дарый-оол, Кымыл-Мажаалы эштер Дегезик, Хоптулава болган өскө-даа салгы-жылар баштайгы кварталдын пла-нын ажил күтөткен.

СЭКП-ннн V пленумунун шиптирлерин амыдыралга күтө-дип, колхозчуларын куруттурут чутула хереглел болур 260 улуг, биче дөмкөр оруннарын, 210 санда-ларын, аш-бүрү 63 шифтарын, столдарын, 2000 метр тилкы, 1500 метр клеветаларын райондун хере-глел кооперастыларын ажилдакы-лар салгылаан болган бажы иш-тинин аны-бүрү алаан хой эдиле чүдөдөрн бөдүрткөн. Ол ийишаш 40 тонна чутайны чурттаачы чонга са-дылаан.

Бистин районда үзөтүр комбин-ды чок чүтө төздө, чурт үзөтүр-гүнү барааннары доктаамал са-тылмайа турар. Ийишаш ажилчы чонун, илангыя колхозчуларын соксаал чокта өзүп турар ителе-дери далауу-биле хандыар дээр чаа бүдүргөсүн организастаары районда негеттинин турар. Бо та-лазы-биле районда ажилдап турар бугуларга чедирининг кемчел-ин улагаттырып, продукциянын шына-рын белидип, ассортиментин кө-төдөдип, немедө бүдүргө чедир-ин организастаарыг улагатан тодарай кемчелерин район баш-таар чери чорудуп турар.

Райондун хову тургаларында ажил-ишчилерин хереглелдин ба-рааннары-биле үзөткөп чок ханды-рар дээр көдөө салгылаарга, шөдө-ге график бугулар барааннарын саат чокка сөөртүп чедир хуузаалыг бир автомашинаны, үш тере-лгит аштарын доктаамал быжы-лаан.

Чеди чыл планынын баштайгы чымы—1959 чылда бараан саарыл-ганын планын хуузаа бетинде күтөдип дээр райондун коопе-расчылары белектер хуузааларын ал-ган, оорук кириштининг ажилдап турарлар.

Т. НАЙМИТ-ООЛ,
райно баштаар черинин даргазы.

Кызымаккай ажилдап турарлар

Чон-Хемчик районун «Комму-низмче орук» колхозтун колхозчу херөөжөнөр колхоз бүдүргөсүнүн анык-бүрү амыдыралыга кызымак-кай ажилдап турарлар. Колхоз баш-таар чери колхозчу херөөжөнөр ажилдарына таарымчалыг байла-дып тургузуу, 50 ажит урууларын ажил-биле хандырган.

Колхозчу херөөжөнөр Дагыр-Ше-миде курууза тарып 9 гектар хур черин харанын аштан бол-ган Кымыл-Тейде тулдуга хереглээр дамын бөзүп, күбөмөтрөл тургу-скаш, орук аныда белектер.

Тудат бригадында херөөжөнөр

машина-техника кадалгаар сери ту-дуну белектеринг киржип тура-рын-биле калы чурттаалга бажына-рынн докестерин даш-биле салы-рында ажилдап турар. Ол ийишаш сугталыга буталарын септерине, туубу кымылында болган орук ту-дунда база ажилдап турарлар.

Колхозчу херөөжөнөрн иштин-ден Майтн-Көк, Анай, Кожан, Дог-ба олар хүн бүрү ажил нормазын 120—150 хуу күтөдип, күш-ажыл-га кызымаккай чорутуу көртүгүн турарлар.

М. ООЛЧУНАЯ.

М а а д ы р и е

—Эртим эштер! Бөгүн база, 4 айны чөдөр ийиш, оон байыр-дыг өөрчүтүлүгү улуг хүн, чуте дө-гө 1870 чылда дөдөйинг ажилын чоннарынн башкы В. И. Ленин төртүткөн. Ам оон бөр мургу-ла 89 чыл болган-дыр. В. И. Лени-нин тургусказы болуп, Ийиштин адм-биле тургустунган бистин кол-хозчуларынын ийиш байырамын хуураан ажитта кандыгыт?—дөш колхозта партия өгө организасты-нын секретары эш Бичен ийди-бээр көртүгүд-дир.

—Хуралын ажилдар, ажилдар, клуб дөргө кичи долу ийишам чүд—дөш, кичи ортуу чөдө берген, чавыс сыйныг, борбак ак армынч херөөжөн кичи тура чоруй, олутуу алды.

—В. И. Лениннин тургусказы-дында таарымчалыг чаралаан хуура-ды ажиттыган деп санадым, а чо-гум хуураа президиумка кымыларын сонгуп алыр бис—дөш эш Бичен айтырарга, үш чүс чыгам кижилер-инг аразыдан оон-моон Бичен, Тойдуг-оол, Сыгыртаа, Кымыл-оол дөш ийишам, чеди хире кижининг аттары үлүт.

—Хуралдын президиумунун кез-жигунигери оон өскө кымыл са-нал бар ирги?

—Чок-чөк, чүт турар бөөр-дөн үнөр залды долур шаалай-ла берди.

—Президиумга сонутуру-биле ады үнгөн эштерин канчаар балы-лаар бис?—дөш хуураа ажиткан Би-чөн айтырды.

—Чүмү-биле, балзаа-биле аштар—дөш, дөмгө-ле калды чуталаан үкөргө, аал: «шын-шын» деп деткип калды. Президиум олудун элээр

ни берген канчаар-даа аажок төө-гүлүг болушкун. Владимир Ильич чымын назымында өгөлөп, маркс-изминг номнал-өөрдөн шиптедип ал, чуте хажы чокка боттанды-рып өвс, харын база улам ийиш хөгжүгү өгөлөдөн кым билбес боор. В. И. Ленин бистин чаагай Коммунистг намыстын тургус-кан, Октябрьнн социалистг Улуг революциянын үндүрер нарын улаан-биле боттандырган. Улетпүр-чүн-тараачынын Совет чазан тур-гускаш... Бистин Төрөн чуртувус Лениннн Коммунистг намынын башталгызы-биле ам 40 ажит чыл-дын дүргүзүна улам-на мөңгө болуп келген болган социалистг ийиш-тедип чымын-сыйны чокка тууду дооскаш, намын XX-ги съездининг ийиш айтканы-биле коммунистг ийиш-тедип тургузушкунун кал-бертирине киржишч турар-дыр.

—дөш, ийишчилер соксай хова бөөр-гө, залда олутуулар, ийишамда сергени хөдөк алыш чаксаан. Ийишчилер уламчылал:

—Бистин чуртувус, харын-даа чуте бисте өвс, Лениннин номналы хүн бүрү-ве боттанып турар деп чүвени Тыванын чиг-жөөдөн ам болур. Ону Владимир Ильичинин адм-биле тургускаш колхозчуларын чигжөөдөн бөш ам болур—дөш, ийишчилер бүтүр-гөдип чиктерини оу колхозтун амы-дыралында көртүгүт. Президиум-да олутуу биеки кадай ийишчиле-нигө өткүдү-биле көрүп олур:

—Ийет-ийет, ол-даа шын-на болгай. Ленин башкынын номналы тилкел, тилеп турарын көртө-сөн кичи бистин районда, кол-хозтан-даа, мөң өг-бүдөжиги сай-зырап депшип олутуруннан бөшп көрүп болур—дөш ол-даа кадай дим-намыр-дыналгас кымыл чутаа-лаан, мынтавайн барды.

—Ол-даа шын-шын, эш Кымыл-оол—дөш ийишчилер өлгө көрө тура, ийишчилер кезек салым чоруй соксап каарга, олутуулар база ла-лап-ла чымыл алыш чаксаалын-биле үлөп, В. И. Лениннн турас-каалын көлдүгүнүгү бөзүлүп арттырдылар...

Клубка чымылганан «Ленин О-табрыда» деп кинону көргөш, тарап чутылгаан. Президиумга олутууан Кымыл-оол деп кадай база-ла ба-жыны. Хуураа даргазына сонгуду, анаа олтура ийишчилеринг сөзүн бү-түрөдип, шывыларын сөстөр октап олутуу, бөдү улагды берген херөө-жөн кичи хирде ийишчиле ийиш-кейинин көргөш, ол бүтүнү бөдөн, соондан бажынтан.

Кымыл, артында кыжырап чо-руур хром салонту, көк төгү хөд-көп төмүт, кымыл шовар өңдүт дөмкөрт, бажында дүктөн ар-гала аржымалыг, бажымы кымыр болза-даа, дүргөн чөдө оон кичи бөдүт. Херөөжөнө таллар деп бо-лаан, чымында кымыр бөдөн олутур мен. Ленин атыг колхозтун кол кулчүлүгүн куу кезек бажып олутуу, бөдө ооргалыг бажы-нын чымында чедип келдириксе, кичине кезек тура дүшкөш, ар-жыкче көргөш:

—Мөң багай өмгө, өк-бөдө, өмгө даадып, бажымыче кирип кө-рүтүр, дарга—дөш ийишчилер кымыл бажымыче улааан, айтыт.

—Четирим-четирим, кырей-кирей. А кичи бүртүт шак бо ийишам «елугу» чүтө болза, чур-тап болур-дур өвс бе оң—дөш тир-кеш, ам-на бажынын илангаан ийишчилер берди.

Кымыл-оолдун бажымында чөк-көшүлп келдириксе хүн ам-даа

бөдөк, ажарында белектерин берген болза-даа, оон херел каратып тай-аан, сокта шилдерин кымылалып турган.

Шараян Кымыл-оолдун чурт-тап оор бажынын көргөш мында-ла онза. Дамшын атартып чутайлаан, кымылтай серилзэн, кудукжөк көргөн ийи сонганды бажып дим-тин ийишчилеринг калжаалаан, кө-гөртүр бугула, оон ийишине үнүш-төр олутуу каан... Оонашкан уедайла-черин дескиндир калжа-лаан, өң бааын үнүштер—калым, терек, тал, долаан, сөөкөн дөш ийишам мийтар олутуу каан. Ону ийишме шывыбайнын көр-гөш:

—Эрткен чымын болган партия обкомунун бешти пленуму хажык колхозчу арттарынн оран-саванын ийишам мийтаар чаагайжылар дөш чүтө болаат—дөш каарыма, кичи кезек халылаан тура, катырмай каанкаш:

Фельетон орнунга

Орнун солуза-даа, кадар саннарнын түнү өскерилбес

«Орнун солуза-даа, кадар саннарнын түнү өскерилбес» деп чечен эвес-даа болза, шынчы сөс бар. Шынап-ла, алдыга жартуу каларга азы дөрткө алдыны каларга болуру — демей-ле он. Бир эвес, бистин чамдык албан черлеривистин учуручуларын кылып турар ажал-херсеп өчкөнгө чейин, чүгө битарычче бижигешип туруп боор, а дөрткө шүүт үсөс болза, бижигешип калдык-даа түнөсө чөдирбес-де болбай. Канды-бир ботка тамактарынан дөрт хүзүлөгөн боттан чамыккан, эсе кым-бир кижиге чам каап каар, а мында ботка бир чамалык чүрөнүн чингин харааш баа бирозониче чам каапар тынмалдык чорукту калдыккан конвейер джигри чөдө шын, оорган тынмалдык чугаа үнгөн: «Кобайлар-даа тодуг, хойлар-даа бүдүн тур-уу».

Бир эвес Сарыг-Сеп суурда уруугар жасалган ажалдан турар Еленна Ивановна Кобуй-оолдун районуну удуу судунга кийген негелде херон түпү шиктеп, ону эчине чөдирчип, күдүсөдөн кылган болза, кадар саннарнын орунуарын бол-гаш түнөсөдөн дугайында чугаа кайын үнөр.

Елена Ивановна Кобуй-оол ажал-Асыс чурттуг Савелий Андреевич Трубин деп кижиден сарат ситенин 8 шавак деп көргөш, 960 рублун тутуу санап бергеш, сарат алган. Ан чоран бир шавакка ситени салып аар дөрткө Трубин «тары утда сөөртүп алмалар» дөш кынаткан. Каш хонгаш, ситен эми дөрт шавактыг аттарды баарга, ситен чок болган, оор алган. Истен чөдө бөргө Бүрөн-Асыс суурда Михаил Селезневтүн бажынынан тынмалган.

Эш Кобуй-оол судка барган. «0, чайлыг херек. Трубиничи кырынга негелде херон кийинер. Ситени алар дөрткөргө чүгө мынтийн турган ол, чөдүм шиктер кижиз ол мынчакыл, кийинер» — деп, суд шиктектелди Санчыман Агванович Даванов сачмалган. 58 чымдык декабрь 21-де болган суд 960 рублун Трубинден Кобуй-оолга этидир кылдыр шиктип каан.

Кызыл АТК-нын кондуктору Т. П. Дроздова бодуну хүзүлөгөн ак-сесткалдан күдөсөп, эки ажалдан турар. Оон эки ажалын үнөсөл көргөш чокка чам коллективтик хүдүл-дөл самбырамыга кийген.

Чурукта: Т. Г. Дроздова.

Фото С. Феоктистовуу.

ЧЕР БОЛГАНДАН

Өвүр районуну «Торгалыг» колхозунун туугу бригаданы чуртталганын 6 бажыныарынын, уруулар садынын болгаш стол-вазын ханзын салып дооскан. Туугулар Чамзырын, Мадырбай, Болат-оол болгаш Кызыл-оол олар хүн бүрү нормазын 120—130 хуу күдөсөп, мур-нанчы амылдап турарлар.

Т. Дамбажым.

Улуг-Хем районуну «Чолу-раа» колхозунун №2 хову бригаданын колхозчу дарган Н. Шантар-оолду быныгылаан. Тарылга бетелел амыланын үзүндө ол 35 илирлерин, 11 тергелерин болгаш 3 транкторун притерипер сөлтөп кылган. Хову амылында кадар амыл-агый машиналарынын чамдык үрел-ген колхозчир оо доран кылып, оларнын донтоамал амыл-дарын хандырып турар.

Д. Донган.

Бай-Тага районуну «Мал-чын» колхозунун Мөген-Бүрөндө №1 шээр мал ферманын та-вунда магазин эргелекчи Н. Холугу бараан сарылгазын көзартал болгаш ай планын үр-гүлчү амыр күдөсөп илген. Билангы бири көзарталган планын ол 200 хуу күдөсөп.

Д. Хертен.

Чөөн-Хемчик районуну «Ком-мунизмче орун» колхозунун Хо-рунуг-Кежиг суурунда кадар клуб үргүлчү шөмөлүг турар. Клуб эргелекчи эш Конона клубка элчп, чон ортузунга амыл чөдүсөдөн улуу суббота, дыш-танчы хүнөрдө арага ижипкен олче чоошулаас-даа чөдүр тур-гулаар.

О. Кийим-оол.

Хой ажылынга кичээнгейни суларадып болбас

Төс-Хем районуну колхозтарынын ажал-агылынын кол адыры—ини-тинин мал ажылы, оон иштинде кол чери хой ажылы дөсөп турар. Мал ажылынын агы-агы алдырары-биле дөсөдөргө, хой ажылынан кир-ер орууга 72,3 хуу азы кол-хозтарын ишти орууларынын 66,1 хуууг, а «Чолураа» колхозун мал ажылынын түс-түс алдырары-биле дөсөдөргө, хой ажылынан алган акша орууга 74,3 хуу болуп тур-ар.

Районуну колхозтары малдык чөс-сүтүн тургузарын арталарын, алар-бойдустун байдалын өрөшпө көрбүткөн, хой орууга кирер, эво-номика талам-биле амылгыт иш-рин дүктүг болгаш чартык нарын дүктүг хой ажылына көздүрүлгөн чугула орууга салган. Арталар чөдө чымдык пламдына хойун баш санын 2 катал, дүк бүдүрүп 3 катал көдүлөп. Ол-ла үнөин хүргүзүндө ишти хойун баш са-нынга ууур нарын, чартык нарын дүктүг хайнак хойларын баш са-нын 75 хуу чөдүр өстүр.

Чөдө чымдык баштайгы чымдына районга хойларын баш саны 1958 чыл-биле дөсөдөргө, 20 хуу эер, бир хойдан 2,5 кг дүктү кырып алыр. Хойуну үсөөсүн экилдер, баш саны болгаш дүктүгү көдүл-дөр талам-биле ол орууга кы-сүдүлгөн—оон ажалгазынын, чөдүлгөнүн байдалын үнөсөп-биле экилдер болуп.

Колхозтар нарын дүктүг үсөөс-дөр биле экилдер хойлар болгаш хураганнар хой. Иштин-даа болза, хойун ажалгазы болгаш чөдүлгөш экилдер. Хой хураганна-мын, хураганнары өстүрерин бөдө-дө өргө хондунтай арга-би-ле чөдүрүп турар. Хойларын, чөд-төрттүг хураганнарынын не-мелде чөдүлгөнүн бөдө чөд чы-лар. Хураганнары сакманнап ажал өстүрерин организастатты-маан. Мурнакчы өрөшпө, мурна-чы ажал-агылынын болгаш хой-агылынын дүктүгүлгөн колхозтар ажалгазын турар.

Апрель ортанта чөдүр 1400 хой, оон иштинде 1000 амыг хураган азы бүгү төрттүг хураганнары-нын 6,3 хууу өлүп хораш. Эшэн хой хой арып бөдөсүр, мынчанга дүдүрөшүн байдал тургустунган. Хойларын дөсөп арган, ажал-газы бөдө чөдүр колхозтарга бо-ларал, чөд чыл планынын онал-галарын чөдө чөдүлгөнүн чөд-рип болуп. Хой ажылында чөд-төрттүг үнүп турарынчир бир кол-чылгазын болза, колхозтар хой-ларын хураганнадын алымын, чам хураганнары өстүреринге, мын-чанга «Чолураа», Ленин аттыг ар-тептер бетелел амыл кылба-нында болуп. «Чолураа» колхоз (даргазы И. Биче-оол, зоотехник Будаков, мал эчмен Заларов) ху-раганнары сакманнап ажал өс-түрерин мурнакчы арган организастаарын хандыраан.

Ол чөдө мынчаар ужураут тур-ган: төрөн соонда хойларын олар-гы ундүрбей, 3—5 хүнөринде дүдүгүндө хураганнары-биле калы түс-түс кытталарга — чөдөр, ажал тургузар. Мынчанга ажал 5—10 баш хойлар хураганнары-биле калы турар. Оон соонда 15—

20 хире хойларын төрттүгтен соонда 12—15 хүн өртөн хураган-нар-биле калы тургузар, бир сак-манга 40—45 хойлар хураганнары-биле туруп болуп. Чөдөр хонук на-зымгы 75—80 хураганнары пеле-ри-биле калы ажаар, а 150—160 хире хойлар 25—30 хонук назымгы хураганнары-биле каттышкан улуг сакманга турар апар. Шап мынг сакман бүдүтүлө 25—30 хонук назымгы хураганнары бир сакман-чык ажаар.

Сакманчытыг хүзүлөгөн болза: төрөн хойну, оон хураганнары журумал азы улуг хойдуу хой-лөп амыр, оон доран-ла хойну экин дөдөндүр дүгүн кырып каапар, экинч, оон дөдүлгөнүн чымдыг суг-биле чурт, баштайгы хиренген сүтү сай түдүн каа-тар. Сакманчы арыг арымын-биле хойну экин, оон дөдүлгөнүн эки-толор. Төрттүгтен хураганнары 30 минута өртөндө нешине экилдер.

Төрттүгтен хураганнар баштай-гы хүнөрдөн эгелеш ашавалын дөш нелери-биле калы дүнө-дө, хүндө-дө мынг ажалгазынын иш-тинде агы-агы кытталарга турар ужураут. Сакманнара хураганна-рын нелерин салчаштырбас, нелер хураганга тымыстырар төлөсө, хойну баа хураганна дугаарлары болгаш дөдөктөрү чугула. (Сак-манчы бүгү болуп ажал тур-ар хойларын болгаш хураганнары калы тургузар, тускай чөдөр болгаш сугтар ужураут. Төрт-түгтен баштайгы хүнөринде хураганнары 2—3 наг болган-ла экилдер азы чөдөр. Хураган бү-дүрү чөдүр үзүндө нелер экин турарын сакманчы хайгаарар.

Бо үстүндө айтканын мынша чөдөктөрүн бо районуну колхозта-рында боттандырайн турар. Хой-жулар хураганнары бүгү-ле хой-лар-биле калы ажал турар. Мын-чанга хой хураганнар нелерин сүтүн өмөр дөш оларын тып ча-дап турар, а чамыктары нелерин тымыстар, мынчанга сүт өмөй, ан хөдөр артып каапар. Мал чөд-өрүн кырымын баа кытталар чөдүндө хойлар төрөн хойларын ол-ла хүн азы даартымында олар-гы чөдүрүп каар. Мынчанга хура-ганнар бүдүн хүнөрдө болгаш дү-нөдө сүт өмөй турар.

Колхозтар сакманчытер ботта-рынын хүзүлөгөн үсүстөйи келген. «Чолураа» колхозун хой-жуу аш Миндиейичи хурууга-зында 6 сакманчытер 400, а сак-манчытер бүгү 66 хойну ажалар хөдөктөп турган. Иштин-даа болза, Миндиейичи воданында хой мас-салы хураганнап өгөлдө, сак-манчытерин боттарынын сакман-нар чок болган хураганнары ни-ти воданда хой хой-биле калы тур-гускан. Мынчанга хураганнары ажалгазын чөдө чөд байдал таарымын, хонччалар баа бо-лган. Хойжулар аш хураганнары арыг-шөөр-даа салгыны экилчир өгөлдө, чөдөр чөдөрөш азы экин-өртч чөдөрөг «чорутан мартын 7—12 хүнөринде ук хойдуу 167 хураганнар хораш. Миндией харысалга чөд ажал-дап, хой масалыг хураганнап тур-ган үдө, сугтар бараш арагалар турган. Сакманчы Чаймтаа бо-

луп ажалын каапар чөдүрүл-канын 38 хураган алуу хораш. Хойжу Магараннары ажалгазын хураганнары 40 хураган хораш, ажалгазын болгаш чөдөрөгөн багынын 75 хой ара салган, мал өмөктөгөн лаборатория үш па-тап хынаарга, ол хойларга канды-даа азыг чөд болган.

Кыш дүгүзүндө хойларын чө-дүр норма бугаар ситен-биле чөд-өр чөдөрбейн турган. Хой хура-ганнар немелде чөдөр-биле хан-дыртышкан, оларын сакманнап ажалгазынын чуртук салгыттымаан, оон харазын-биле хой хураганнар хонччага таарышкан. Арып ба-сыраан хойлар кылын харгыт ода-га чөдүр турган ара салган.

Хойжулар У. Чаман-оол — 38, С. Талыр—38, Лодой-оол—23, Ба-дан—21 хураганнары хонччага таарыштырган. Бо хойжуларга хураганнар чөдөрөгөн концентраттар, хураганнап хойларга немелде чөд-өрөгө кылдыр бөд ситен чөд тур-ган. Колхозтун дүдүгүлгөнүн бүдүрүлгөн немелде чөдөрөгө чөдүртүмкан. Кыш дүгүзүндө хой бүдүрү 150 кг ситен-биле чөдөрөг турган чугаа 10 кг ситен-биле чөд-өргөп, бир хойга 20—30 кг кон-центратты бөдөрөгөн орууга чугаа 600 граммы берип турган.

Бо колхозта нарын дүдүгү хой-ларын 1-ги, 2-ги салгыттын калы, шымыр хайнак хураганнары төрттүгүн тур-даа, оларын кон-центраттар-биле немелде чөдөрөг-лөш организастаттымаан, хура-ганнары сакманнап өстүрер, хой-ларын шөөрин ажалгазынын арган болгашайн турар.

Ленин аттыг колхозта (даргазы аш Ч. Биче-оол, зоотехник он Чы-ба) апрель ортанта чөдөр 560 хура-ган, 240 хой хонччага таарыш-кан. Хойларын, хураганнары хонччалыг болуп турарынчир бү-дүрү чугаа колхозтарын дүдүгү-чүлгүндө эвес, хонч зооветка-дакчыларга баа каапарар. Кол-хозтарын зоотехниктер, мал эч-менчир, районуну келде ажал-агы инспектизынын, район төлөдө мал эвөктө чөдөрөг ажалгазын хураганнары сакманнап өс-түрер, немелде чөд-биле ханды-рар, сугтар, хойларын чөдөрөгөн шын организастар, баш санын мен-ди чөдүрү болгаш ара салып чо-руу болдурбас дугайында бөдүг-төчөгөрүн алаан.

СЭКП райком, райтүсөк, мал ажылына улууртагы кон-сультанттар.

П. УШАНОВ, келде ажал-агынын област эргелелин кол зоотехник.

Шапкын чоруп турар

Таңы районуну Сталин аттыг кадар ажал-агы арталыг түдү-гуларын туугу ажалын шапкын чө-дүрү турар. Ичин-Хоругу баштаа эвон узун дүрү 20 метр, доран 12 метр таратын кол түдүн дө-дөп алаан. Бик-оолдун эвонугу Ону-гар-Ховуда хову турлаанда ишти чуртталга бажынынын болгаш сто-лованын түдүн чөдөрүп турар. Ус түдүлгөрү улаас ажалгазы кийер.

Түдүг бригаданын чамык бы-

как тургускан, малды баш санын, чаш төдүн менди тургузар дуга-йында айтканын чугаа чөдө чөд чугаалажын көргөн. Ан-даа хура-ганнап хойлар хой. Малды ажалгазын, олардын иштинде ор-ганизастар чөдөрөгөн таары-чалыг өч келген. Колхоз бүдүг чөдөр оларга хойларын болгаш хураганнары чымдык каапарар, сөдөрлөр, чыгастарын дүгөн бө-дөтөөр херек. Немелде чөд кылдыр ситенин, концентраттарын, дү-сүг болгаш эсө-даа минералдык чөдөрөгөн куралынын тургузар чугула.

Кол чөдө болза, хураганнары сакманнап ажал өстүреринчир мур-накчы арган ажалгазын болуп. Бөдөктө чөдө кылдымаан чал-галарга малды көжүрүп болбас. Кол-ла бүдүгүн хойларын, хураганнары дөдөтөөл сугтар төлөдө, суг ку-лар саваларын, коопшаларын бөдө-төөр. Колхозтарын, районуну келде ажал-агы инспектизынын улу-уртуктары, зооветкадакчылар хой ажылында чөдөрөгөн дарыг хайдалынын көчөгөрүн азыр ужураут.

Хураганнары, хойларын канчаар ажалгазын чуртукта сакманчы-терин өдөр. Чаа төрттүгтен ху-раганнары баштай экилдеринчир мурнула оларын нелерин ары-галарында хөдөктө чөдө стол-чугастарын тургузар чугула. Хой-жулар 15—20 хонук назымгы ху-раганнарынын бирозониче 25—30 грам концентратты, а 30 хонук назымгы хураган бүдүрүлө 100—150 граммы хүнде немелде чөд кылдыр бөд.

Хураганга сүтү салаа, хирлиг сава дамчытыр ижирттип болбас. Арыг шил савага куткан сүтү арыг резина өмөккө дамчытыр ажал ижирттер. Экилчир болгаш шил савага хөдөгөрөгөн мурну-ла бөдүг кытталган 2 хуу эвон-дөдөктө хөдөгөрөгөн ийке-азы суга хайдырыптар.

Хойжулар, мал ажылынын тус-кай өрөшкөргө үстүндө айт-канын бүгү-дө чөдөрөгөн чөд-дүп турган, хойларын болгаш ху-раганнары хончча чөдөрүг мөш сонгаар болдурбас, хой ажылын кө-дөр, дүк бүдүрүп көдүлгөн талам-биле салгынан улуг оруу-ганын күдөсөп шыдаар дөдөрөгө бөдөдөд.

П. УШАНОВ, келде ажал-агынын област эргелелин кол зоотехник.

«Шынчы» материалдарынын изи-биле

«Сен айттың бээр сен бе?»

Мындыг эг-биле «Найрал» колхозтун клубуну кино үнүп турда хамааты Ак-Лам Чытай-оол экилчир кирип келгеш, клубка олу-ган улугу баа сөдөп, оларын културтуг дыштаныгынга шап-тык болуп турганын илереткен.

ХЕМЧЕГ АЛДЫНГАН

Сүт-Хөл районуну «Алдан-Ма-дыр» колхозуну Баян-Кол, Бөшпөсө малчыларынын ортузунда пар-тийки политмассалыг ажал чөд-үтүмалы турарын кадар көрөсөп-дөш аш Талыг редакцияга бижэ-Редакция чөдөрөш материал-фелетон № 59 «Шына» парлат-тыган.

Чөд-Хөл райкутуккомуну шагда кидишынчир чамалыг эш Ма-дыр-оолдун редакцияга дынзатканы болза, хой-иништин орумун үрөн дөш Ак-Лам Чытай-оолду тор-гаан.

Чөд-Хөл райкутуккомуну шагда кидишынчир чамалыг эш Ма-дыр-оолдун редакцияга дынзатканы болза, хой-иништин орумун үрөн дөш Ак-Лам Чытай-оолду тор-гаан.

Чөд-Хөл райкутуккомуну шагда кидишынчир чамалыг эш Ма-дыр-оолдун редакцияга дынзатканы болза, хой-иништин орумун үрөн дөш Ак-Лам Чытай-оолду тор-гаан.

Чөд-Хөл райкутуккомуну шагда кидишынчир чамалыг эш Ма-дыр-оолдун редакцияга дынзатканы болза, хой-иништин орумун үрөн дөш Ак-Лам Чытай-оолду тор-гаан.

Чөд-Хөл райкутуккомуну шагда кидишынчир чамалыг эш Ма-дыр-оолдун редакцияга дынзатканы болза, хой-иништин орумун үрөн дөш Ак-Лам Чытай-оолду тор-гаан.

Онуу класс дооспаннарын 90 хууу колхозка артып каан, нөгө-дө өстүрүктөрү, тоолай ажалгазы-ры, чолочалар азы каларчыл ажалгазын Оларын дыка хой бөд-өдөдөгөн кадар ажал-агы инстиуттарында чөдөрөгөн өрөш турарлар.

Өрөшкөчлөр бригадаларын ажал-агынын түдүлгөнүн адал-нелерин, бүгү иштинде өртүп, шоланы амылгал-биле хонччаларынчир чөдөтүг шын орут-дир дөдөрүн ба-ламан. Өрөшкөчлөрүн бүдүрүл-гө бригадаларын организаста-гелеш соонда ажал чамдык кижилер бөдөрөгөн, кол артемнери өрө-шкөчлөр, чуртук салгынына шиктиктэй бөд өргө деп болуп турган. Ол чөдө мынг турган-ла, дөдө, дыка хой ала-нелер, чамдык башкылар бөдөр орутмак шоланы чугаа дөдө өрөдөгө чөдөрөгөн өрөш кижилер бетелел кылдыр, олар иштинде материалдыг чүд-дөрлөр тургузарынга, күш-ажалга хонччалар бөдүг күш-ажалыг кижилерге турбаан, а күш-ажал-дыг ужу-уу-уу-уу дугайында ажал-аа-ла чугаалан турган болгай.

Ол чөдөтөр мынчалыг өмө-дү чам шоланын дооскучулары дөдө өрөдөгө чөдөрөгөн негелдеш-чир чамдык каап турар аларга, а кадар ажал-агында, үдөтүгө бө-дөк мергелелиг калар негетти-нин турар аларган.

Онуу класс дооспаннарын улу-у ажал-агынын хой ажал адыра-

рынга ажалгазын негеттиг кел-ген. Доосуп үнүкчө чугаа ажал-агы талам-биле практиканын эи дөдө хөдөр дөдөрүн көрүскөн. Башкыны азы кижилеринчир, бригада агрономуну улууртагы-биле ажалгазы өрөшкөчлөрүн бүдүрүлгө бригадалар келде ажал-агы култураларынчир бөдөк хой-агы алымын шолочаларын өд-дө, хөдөрүнчир болгаш түштер-ин тургузуп билип алымын ду-хөдөсөп.

Ставропольск школаларын 90 хууу, амы үнөин техниканы-биле чөдөдөгөн колхозтар болгаш со-хөдөтөр чөдүндө туруп турар. Өрө-шкөчлөр бригадаларын организаста-гелеш чөдөр чолочалар баа-ла колхозтарга, сохөдөтөр ажалдан турган. Мынчалдаа өрөшкөчлөр чамдык башкылар чөдөк ажалдап, оларын наг хай талам-биле кы-талы өрөшкөчлөр, улуг кы-сперинчир кылдыр ажалын бижил тургузарга онал турган. Ол чөдө кадар ажал-агынын хой ажал адырларында ажалгазы болгаш оон иштинде билип алыр талам-би-ле өрөшкөчлөргө улуг иштинга бө-рөш шыдаайн турган. Ол чөдө-терин ужуткаар хөдөгөр бөд-дө дугаарында Григорьевскийн ор-тукмак шоланында мын «Россия» деп колхозтун баштаар чөд-дө калы чөдөрүтүп өгөлдө. Ажал бир-ле дугаар өрөшкөчлөр бригадалы тургустунган, а оон соонда Ста-вропольск эсө-даа колхозтарында, сохөдөтөр мынг бригадалар тургустунмаан.

Район санынга өрөшкөчлөр бри-гадаларын тургузарынчир бөдүг-чөдөгөн салып, ажал ук черин байдилыг өрөшкөчлөр, кадар ажал-агынын тускай өрөшкөчлөр, колхозтар, сохөдөтөрүн улу-уртуктары-биле сирый харыла-нып турган организастаан эгелеш Чамдык кижилер он чүд-да үн-мөс бөдөр деп болуп турган. Мын-ча-

ажаар бригадаларын ажалынын баштайгы түнөсө—кадар ажал-агы талам-биле практиканын эи дөдө хөдөр дөдөрүн көрүскөн. Башкыны азы кижилеринчир, бригада агрономуну улууртагы-биле ажалгазы өрөшкөчлөрүн бүдүрүлгө бригадалар келде ажал-агы култураларынчир бөдөк хой-агы алымын шолочаларын өд-дө, хөдөрүнчир болгаш түштер-ин тургузуп билип алымын ду-хөдөсөп.

Бригадала ажалгазы өрөшкөч-лөрүн техниканы билип алымын дугаарла. Мынчанга бригадалын келдигинери физика, машина өрө-шкөчлөр, математиканын, биология-ны, химияны кичээлдеринге со-нууртаалыг апар.

Башкылар коллективтер өрө-шкөчлөрүн бөд-төдөдөгөн чөдөр улам салгырап, күш-ажалын чо-руулаарын шолочы бүдүг ме-рөдүлгөн кылган турарын чөдөп а-пар. Бригадалар болгаш эвонлар аразында социалист чарын орга-низаастатканын болгаш олар бөд-төдөгөн ажалынын дугаарында чөдөрүп турар. Дугаарга со-дөдөк чөдөр өрөшкөчлөрүнчир улам дөдөдөгөн дугаарла дуулаар.

Өрөшкөчлөр бригадаларын край-нык ажал-агынын таарышкан хой ажал дугаарлары чөдөрүп

турар. Ол кадар ажал-агы култу-раларын чөдө агрономуну ажал-ага ажалдан кылымын дуулаан. Бир өрөшкөчлөр бригадала 10 га ку-руузын 3 чыл иштинде үш катал немелде доосунанынчир чөд-дө, а оон түнөсөдө бир га-дан-ла 8 центнер немелде дүжүтү-алган. Ан дыка хой колхозтар үш катал доосунанын чөдөрүп, бөд-дө дүжүтүп аш турар.

Өрөшкөчлөр бригадаларын агро-техниктер хөдөгөрүн шынгы салып турган, бир га шөдөн-не куруузын 50 центнер ортукма-тараа дүжүтүп, а чамдык тараа култураларын дүжүтүп гектар санында-ла 140 центнер чөд алы-маан. Шолочалар дугаарга шөдүлгөн картофель-өргөшкөчлөрүн өд-дө хонччалар хайнап алган. Шоло-чалар чаа помидор сорттарын шө-дөн турган бөдөк дүжүтүг 12 сорттарын шилип алган.

Курорт чогууно колхозтар болгаш сохөдөтөр нога култураларынчир урезинерин салып алы-мынча 400—450 муу рублун чы-лын-на чарыдап турган. Шоло-чалар урезин өстүреринчир бри-гадаларын тургускан, колхозтар урезин фондугун тургузуп берген.

Алакек Лысенко өрөшкөчлөр бригадаларын дыка үнөсөп, оларын өрөшкөчлөр негеттердигинчир, био-логия өрөшкөчлөр «тедөрүн тургу-зарында олар улуг иштинга деп са-наан.

